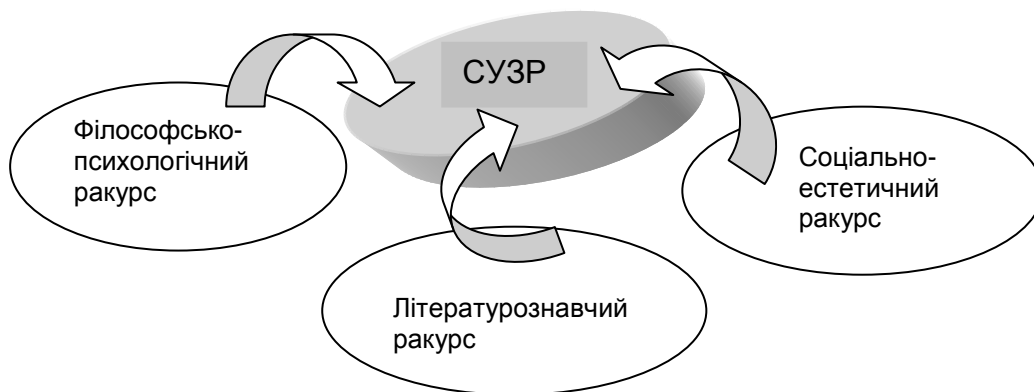

Дотик до творчості

Серед першочергових завдань, що вирішує сучасна школа, чільне місце займає завдання всестороннього розвитку особистості школяра. Воно підпорядковує у своїй сутності розгляд ряду філософських, наукових, практичних та естетичних площин освіти, проекція вирішення яких вбачається у реалізації навчальних дисциплін на сучасному рівні. Важко визначити номінативним котрийсь із освітніх ракурсів, бо тільки у комплексі вони реалізують мету, передбачену не тільки інструктивними листами Міністерства освіти і науки, але й самим часом, дійсністю, що склалася у світі в цілому та країні зокрема.

Думка про те, що уроки літератури вирізняються з-поміж усіх інших навчальних предметів загальноосвітньої школи, не потребує доказів. Саме література виконує головну роль у формуванні світогляду, характеру й особистісних якостей, естетичних смаків учнів. Високе мистецтво слова допомагає читачам усіх вікових груп пізнати великий і складний світ, себе у ньому, осмислювати людські стосунки і знаходити шлях до “царства” Краси та Істини, вибудовувати храм Духовності.

Метою сучасного уроку стає вже не нагромадження знань, а пошукова діяльність, спрямована на формування умінь та навичок щодо орієнтації в інформаційному просторі. Нового звучання набуває не стільки констатація проблеми, скільки доцільність та шляхи її розв’язання. А відтак нового акценту заслуговує співпраця на уроці вчителя і учня, що будують свою навчально-пізнавальну роботу навколо художнього твору, інформації про нього, його творця і т.д. Саме тому в полі зору педагога-словесника мусить лишатися вирішення проблеми, як допомогти дитині досягнути перш за все саму себе, відчути радість від свого розуму, емоцій, своєї неповторності, а відтак відповідні відчуття, що дають спілкування зі словесними шедеврами. Вдається реалізувати такі завдання лишень на уроках співтворчості, побудованих на абсолютно паритетних умовах, де вчитель і учень як рівний з рівним намагаються досягнути у спільній праці вершини прекрасного, де головне місце в роботі надається учневі, що знаходиться під враженнями від спілкування з текстом. На учителя покладаються організаторські функції: як

скерувати роботу, у яке русло направити думки, що необхідно для розуміння, неможливо пропустити і т.д.

На думку ряду науковців (Л.Мірошніченко, Ю.Султанов, О.Куцевол, Щ.Ісаєва, А.Вітренко) та вчителів-практиків (Л. Чередник, О.Каєнко, І.Гаврик), особливо цінним є те, що на уроці зарубіжної літератури не просто відбувається знайомство з новим художнім твором, а здійснюється поліфонічне спілкування: *письменник–учитель–учень*. Долаючи простір і час, до сьогоднішніх читачів доходять думки й почуття найсвітліших умів людства. Щоб були вони адекватно сприйняті, учитель, за словами методиста Р.Ф.Брандесова, має виконувати функцію своєрідного “транслятора” – підсилювача художніх емоцій літературного твору, „налагоджувача” невидимого зв’язку між досвідом поколінь. Саме такою людиною є вчитель-методист Саджавської загальноосвітньої школи Богородчанського району Середюк Тетяна Мирославівна.

ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТУ ВЧИТЕЛЯ

СЕРЕДЮК ТЕТЯНА МИРОСЛАВІВНА

1956 року народження.

Учитель зарубіжної літератури.

Учитель методист Саджавської загальноосвітньої школи I-III ступенів Богородчанського району Івано-Франківської області.

Лауреат Всеукраїнського конкурсу „Учитель сільської школи –96”.

Лауреат конкурсу „Учитель року (номінація: зарубіжна література) – 2004 року”.

Тетяна Мирославівна найбільше цікавиться проблемами, пов’язаними з особистісно-зорієнтованим навчанням. Звідси і увага до питання: “Всесторонній розвиток особистості школяра”.

Урок зарубіжної літератури сприймає як дарунок, що шляхом дивовижних метаморфоз може отримати найрізноманітніші форми по дорозі до учня. Сьогодні це ключ до таємниць дитячої душі, який вручає Марк Твен. Завтра – набір найдивовижніших фарб, які казково забарвлюють світ природи через поетичні рядки. Далі – яскрава мозаїка чудес від Гомера. І нарешті – можливість піднятися і побачити світ з найвищої літературної вершини, тримаючи за руку самого Шекспіра, Гете чи ще когось...

Подорожі, мелодії слів, сміх, здивування, радість асоціацій, відкриття світу дорослих, трепет таємниці, дивовижні портрети, скарбниці почуттів, перли мудрих висловів... Усе це вона дарує як урок. І дарунок свій вибирає з душею і любов’ю, враховуючи особливості юних, їхні зацікавленості і потреби.

Окрім літератури Тетяна Мирославівна захоплюється світом макраме, з усіма його вузликами і лабіринтами-переходами.

Улюблений письменник – Марсель Пруст, бо про що він не говорив би: кохання, мистецтво, секрети людської психіки, таємні подорожі, мелодії слів, сміх, здивування, радість асоціацій, відкриття світу ниці предметів, – він пропонує прекрасну призму бачення світу, хоча в ній немало і сумних граней.

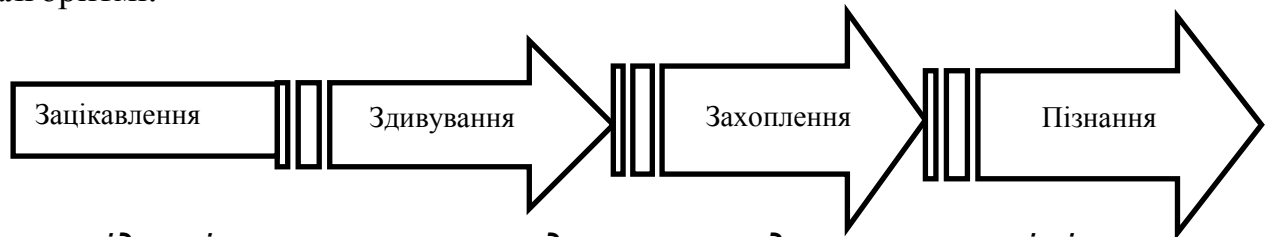
ПОБАЖАННЯ КОЛЕГАМ

Бажаю Вам відчувати себе людиною рідкісних можливостей, яка щодня може дарувати вічне, піднімаючись над буденним

Для Т.М.Середюк урок літератури – це насамперед урок образного сприйняття світу як найбільш яскравого і доступного для дитини. Він

заставляє працювати уяву, фантазію, розвиває розумові, пізнавальні та творчі здібності – формує особистість.

Шлях, вибраний вчителем для структурної побудови уроків, базується на алгоритмі:

від зацікавлення – через здивування – до захоплення і пізнання.

“Від образного світу уроку – до образного власного “Я” – саме так можна визначити шлях учня до самого себе, який може подарувати йому урок зарубіжної літератури під керівництвом Т.М.Середюк. І перш за все це шлях особистісно зорієнтованого навчання, спрямованого на зростання особистості, її усестороннє становлення й збагачення.

Робота Тетяни Мирославівни дає можливість прийти висновку щодо визначення сутності сучасного уроку зарубіжної літератури як засобу всестороннього розвитку школяра, який можна подати у формулюванні – це синтез педагогічної теорії й практики, майстерності, професіоналізму й духовності.

Для прикладу пропонуємо один з уроків позакласного читання, розробленого й проведеного педагогом.

Тема. “Метаморфози” Овідія – поетична енциклопедія перетворень

Мета: допомогти учням усвідомити художню своєрідність поеми “Метаморфози” Овідія, її вплив на світову літературу і мистецтво; розвивати навички виразного читання, аналізу тексту, роботи з словниками та додатковою інформацією наукового та популяризаторського характеру; творчого та асоціативного мислення; формувати у в учнів навички групової взаємодії та ефективного спілкування.

Ключовий образ уроку: **ПОТІК**

Обладнання: тексти уривків з “Метаморфоз” Овідія; портрети Октавіана Августа, Овідія, малюнки на тему “Метаморфоз” Овідія, набори кольорового та білого паперу, фломастери, клейкі стрічки.

Міняється все, а не гине

Овідій, Метаморфози, XI, 165

Хід уроку

I. Актуалізація знань учнів

Створення асоціативного ряду до слова *МЕТАМОРФОЗИ*

Гора-медвідь-велетень, квіти, дерева, міфологічні істоти, тополя та лілея в баладах Т.Г.Шевченка, Хлопчик-цапеня в російській казці, українські народні

3 учнівських відповідей:

Усе тече, все змінюється, безкінечно перетілюються всі істоти і речі; потік-це постійний рух, тому, мабуть, Ви маєте рацію, пропонуючи його образом уроку. У підтвердження приведу слова самого Овідія:

*Що не міняє обличчя свого? До обнови охоча,
Творить, чергуючи з формами форми, майстриня-природа.
Не пропадає, повірте, ніщо в неосяжному світі.*

Все тільки змінює вигляд. Отож народитися-значить

*В інше, ніж досі тривало, життя увійти, а померти -
Вийти з того, що триває, життя. Хай сюди щось потрапить,
Щось, хай, можливо, туди, але в цілому-все збережеться
Довго в однаковій постаті-я переконаний - в світі
Не потриває ніщо...*

*Овідій, Метаморфози.
Переклав А.Содомора.*

І блок. Особистість Овідія

Запитання для бесіди:

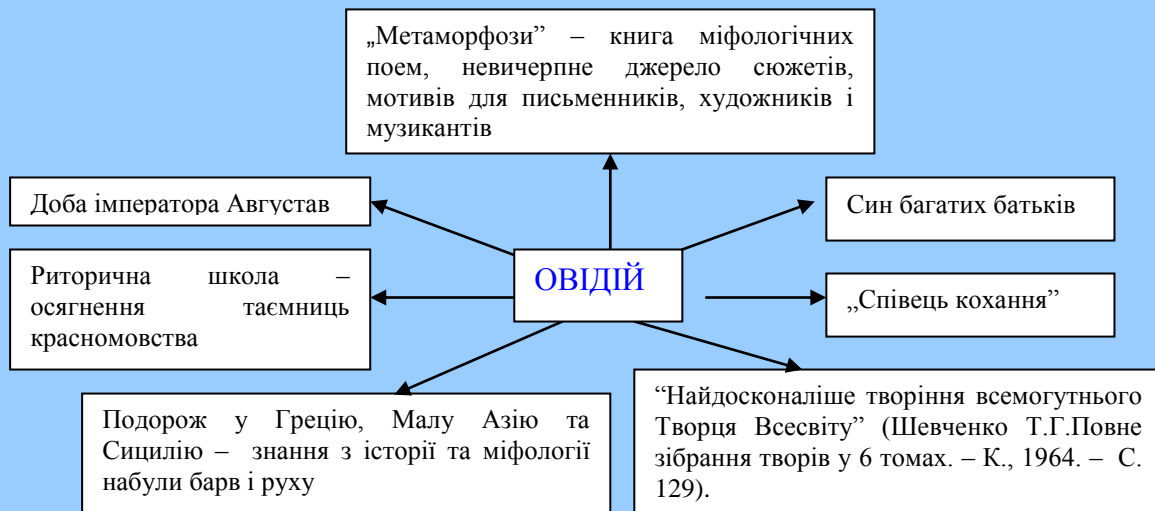
Хто **направляє** дивовижний **потік** метаморфоз?

– Який творець потоку?

– **Як ви це бачите образно?** Чи може він бути, наприклад, рукою, що направляє рух потоку?

Вчитель. Синтезувати інформацію, яку ми знаємо про Овідія нам допоможе стратегія „Гранування”.

Результати роботи:

Вчитель. Підсумки першого блоку підведемо, скориставшись сенканом:

ОВІДІЙ

Блискучий, витончений

Головує, іронізує, перетворює

Творець поетичної енциклопедій перетворень

Вінець.

II блок. Книга “Метаморфози”

Вчитель. Працюємо над ключовим словом уроку. Визначаємо силу потоку, саме над цим ви мали попрацювати вдома.

Інформація

Сила потоку: опрацьовано 250 сюжетів, які складають 15 книжок.

Кожному з епізодів слугує від одного до кількох сотень віршів. Своє завдання – найбільша різноманітність при постійній темі – Овідій в поемі вирішує й доводить до найвищого ступеня складності і віртуозності (за Г.Дашевським. Енциклопедія для дітей. Т.15, “Аванта”. – 2000. – С.146).

Вправа “Незакінчене речення”.

Учитель роздає кожній групі аркуші з незакінченим реченням “Метаморфози” Овідія-це не просто переповідання міфів, а...”. Учні повинні записати свій варіант закінченого речення.

(Групи шукають вдале закінчення речення, використовуючи статтю Ю.Шаніна “Поетична енциклопедія пертворень”.ЗЛ, 24,1997 та книгу Ю. Султанова “У світі античної літератури”.Харків, “Веста”.2002.ст.87)Після того, як усі закінчили дописувати, відбувається послідовне зачитування написаного.Час: 5 хв.(За методикою просвітницької програми “Рівний-рівному”)

Варіанти закінченого речення:

1. “Метаморфози” Овідія-це не просто переповідання міфів, а струнка сюжетно-поетична система.
2. “Метаморфози Овідія-це не просто переповідання міфів, а сюжети, об’єднані в рамках єдиної поетичної оповіді.

3....., а талановита поема, в якій матеріал розташовано в хронологічній послідовності від створення світу до правління Августа.

4....., а поема, яка пояснює походження цілого світу: зірок, звірів, рослин, рік, скал, людей.

Учитель. У „Метаморфозах” зустрічаємо твердження: “Всі ті частки пов’язали законом гармонії і згоди” (переклад М.Зерова). Спробуємо знайти поняття, слово, образ, що пов’язує два блоки інформації, окреслені нами. Допоможе нам у цьому кросворд.

Завдання:

1. Ім’я бога шлюбу, який побував на весіллі Орфея і Еврідіки.
2. Ім’я дівчини-майстрині, яка перетворюється на павука.
3. Мистецтво, яким володів Пігмаліон.
4. Основне джерело “Метаморфоз” Овідія.
5. Уславлений співець, який після смерті дружини наважився спуститися за нею в Аїд.
6. Напівбогині, що втілювали різні сили та явища природи: Ехо, Дафна, Еврідіка та інші.
7. Дівчина, яку ревнива Гера перетворила в телицю.
8. Займенник, який найчастіше вживав Нарціс.

З перших букв відгаданих слів складаємо слово: **ГАРМОНІЯ**.

Вчитель. Запишіть, будь ласка, ваші асоціації щодо цього слова.

А тепер звернемось до словника: *гармонія – зв’язок, узгодженість частин, злиття окремих складових в єдине ціле*. В Овідієвих “Метаморфозах” таке ім’я носила прекрасна жінка, донька Афродіти. Та коли її чоловік Кадм був спотворений і став нагадувати огидну змію, Гармонія просить богів, щоб і її спотворили так само – “обоє сплелись вони, зміями ставши, обоє. (кн.4,602) За висловом І.Моїсеєва, “гармонія обіймає собою і гидотне – єдність і ріднота вищі за суперечності та різноту”.

III. Сила, яскравість, гармонійність плину образів, створених Овідієм (потік образів “Метаморфоз”)

Вчитель. Для роботи над даним блоком проведемо гру „Перевтілення”.

Мета: поглибити розуміння принципу пластичності, показати можливості самовираження за допомогою метафоричних засобів.

В “Метаморфозах” поєднані 2 головні композиційні принципи епічної поезії: матеріал-міфи про перетворення викладається в формі каталогу-перечислення, а розміщений він в хронологічній послідовності

В основі поеми лежить і філософське вчення Піфагора про переселення душ, і літературна ідея: Овідій поширює на цілий світ центральний принцип своєї поезії-пластичність поета, його здатність перетворюватись в будь-кого і в будь-що (за Г.Дашевським

Вам необхідно закінчити речення:

- якби я був книжкою, то я був би... (словником, детективом...).
- якби я був явищем природи, то я був би.. (вітром, сонцем, бурєю...).
- якби я був музикою, я був би... (романсом, класикою, джазом).

Учитель. Але вибрану вами закінчену тезу необхідно донести до усіх не словом, а мімікою й жестами.

Інформація

В “Метаморфозах” поєднані 2 головні композиційні принципи епічної поезії: матеріал-міфи про перетворення викладається в формі каталогу-перечислення, а розміщений він в хронологічній послідовності

В основі поеми лежить і філософське вчення Піфагора про переселення душ, і літературна ідея: Овідій поширює на цілий світ центральний принцип своєї поезії-пластичність поета, його здатність перетворюватись в будь-кого і в будь-що (за Г.Дашевським).

Зразки пластичності від Овідія

Виразне читання тексту

...Але що це? Чи теплою стала?...

Кість розм'якає слонова: втрачаючи твердість природну.

Вже подається під пальцями. Так от гіментський на сонці

Легідним робиться віск і під пальцем великим потрібних

Форм набуває – в роботі стає для роботи придатним.

Пігмаліон остовпів :чи радить, чи лякатись – не знає. Ще раз і ще раз творіння свого доторкнувся з любов'ю –

Тіло було! Він одчув як під пальцем забилися жили.

(Переклад А.Содомори)

Тут, помогти Еврідіці, бажаючи спраглий любові,

Глянув на неї Орфей – і вона зісковзнула в провалля.

Руки співець простягнув, сподівався підхопити дружину – Марно: тремтливих долонь тільки подув летючий торкнувся.

(Переклад А.Содомори)

Учитель. Чи можемо ми на основі аналізу цих фрагментів казати про наявність антитези? (Можлива антитеза: знайдена і втрачена митцем дружина.)

Групова робота. Для роботи використовується стратегія “Графіті”. Кожній групі надається аркуш ватману та різнокольорові фломастери. Завдання : протягом 5 хв. створити власне “графіті” (слова, фрази, малюнки тощо) на тему окремих фрагментів “Метаморфоз”. (Репрезентація роботи групи).

Бесіда

- Які сили, які почуття скеровують потік зображених Овідієм перетворень?(Любов , ненависть, свобода)
- Які емоційні переживання супроводжують перетворення?
- Що додає світові Овідія можливість раптових “Метаморфоз”? (Світ стає пластичним, мінливим, чарівним, дивовижним, одухотвореним, прекрасним).

Інформація

Потоком образів Овідія був захоплений і Тарас Григорович Шевченко. У 1856 році він створює серію з десяти малюнків на античні, філософські сюжети. (Учням демонструється малюнок “Нарцис та німфа Ехо” з серії Т.Шевченка “Телемак-Діоген”).

На малюнку Шевченка немає жодних похмурих мотивів. Натомість- вродливий юнак, чарівна Ехо, тепла сонячна днина, розкішна рослинність, чудове мерехтіння плямистих світотіней крізь рясне листя. Це найкрасивіший твір даної серії. (див. статтю І.Моїсєєва „Нарцис та німфа Ехо” в газ. „ЗЛ”: 2003, №37.)

ІV. Овідій і ми

Вчитель. Чи могли б ми з вами нині зрозуміти Овідія, дотягтися до його чарівних „Метаморфоз”, якби нам не допомогли перекладачі. Давайте пригадаємо їхні імена.

Створюємо список вдячності

Ми вдячні О.Пчілці, О.Маковей, М.Зерову.

Інформація

Львів'янин Андрій Содомора здійснив справжній подвиг: його повний переклад “Метаморфоз” (1985) не знає рівного собі за всіма ритміко-поетичними перевагами.

Кун Микола Альбертович зробив цікавий і доступний переказ багатьох сюжетів “Метаморфоз” в легкій і доступній формі для дітей.

Вчитель. “Вінець Овідія вовіки не зів’яне...” – писав Микола Зеров.

(Учні створюють “вінець”, складаючи список вдячності з іменами перекладачів твору Овідія українською мовою, доповнюючи прізвиська словами подяки на клейких листочках.) ”Вінець вдячності” належатиме від сьогодні потоку часу.

Групова робота. Використання стратегії “Титанік”

Вчитель. Завдання: уявіть собі катастрофічну ситуацію за якої загинуть усі сюжети, так поетично переказані Овідієм. У людства є можливість врятувати лише один. Ви спробуйте виступити в ролі адвокатів вибраного групою сюжету з помежи усіх вам відомих. В риторичній школі, в якій навчався Овідій, основною формою навчання були декламації – ораторські вправ на міфологічні та історичні теми. Вони ділились на контрверзії, тобто суперечки, що імітували судовий процес, та свазорії – умовляння і поради. Спробуйте відчувати себе учнями такої школи. Захистіть сюжет, який, на вашу думку, найцінніший для майбутніх читачів Овідія. (*Захист сюжетів*).

Учитель. Спробуємо підсумувати нашу роботу. Для цього нам треба зробити величезне зусилля й дотягтися до зірки. Вам необхідно визначити найяскравіші образи з прочитаних фрагментів “Метаморфоз”.

Алгоритм роботи: Усі учні заплющують очі і тричі роблять глибокий вдих. Потім уявляють що над ними рухається **потік** яскравих образів з овідієвих “Метаморфоз”. Кожному треба відшукати особливо яскраве з “побаченого”. Потім учасники гри повільно піднімають руки, намагаючись досягти найяскравіше зображення. Учня роздаються невеличкі аркуші паперу (можна липкого), де кожний учасник занотує “побачене.” Аркуші прикріплюються на підготовлений плакат із зображенням потоку.

Вчитель. Залишилось синтезувати наші знання, враження й алузії. Це допоможе окреслити грані майстерності поета, великого засновника метаморфоз.

Грані майстерності поета

Захоплення, справжнє мистецтво, інформативність, відкриття душі світу природи, поетичне бачення світу, барвистий живопис, вишуканість образів, майстерність оповіді, яскраві мальовничі картини, незвичайна поетична уява, насиченість кожного фрагменту драматичними ситуаціями, вміння конкретизувати і деталізувати, виразність зображеного, надзвичайне відчуття гармонії, тонкі психологічні спостереження, висока майстерність віршування, талант оповідача.

Домашнє завдання:

створити за власним вибором дизайну та матеріалу (цитати, сенкан, гронування, “графіті”, план тощо) сторінку зошита за темою “ОВІДІЙ”.

Соціально-естетична значущість уроків зарубіжної літератури, які проводить Т. Середюк полягає у тому, що він пробуджує у дітей потяг до краси, до розуміння високохудожніх витворів мистецтва слова, виховує в учнів повагу до культурної спадщини інших народів, допомагає усвідомити своєрідний шлях кожної окремої літератури й водночас побачити загальні літературні закономірності розвою світового письменства.

Словесник прагне не втратити на уроці діалогу, який відбувається у найрізноманітніших площинах: *учень – книга – життя – учитель; книга – учень – учитель – життя; письменник – книга – учень – учитель і т.д.* Їх багато. Та найголовнішою з існуючих словесник виділила наступну: від діалогу з письменником до діалогу зі світом та з самим собою.

У практичній діяльності Т.М.Середюк він конкретизується через такі лінії:

1. Особистісне бачення письменника та його твору учнем

Така площина передбачає відповіді на питання:

- Чому світ схиляє голови перед цим письменником? Чи розумію я це і чи погоджуюся з цим?
- На які мої запитання він дав відповіді і чи задовольняють вони мене?
- Які його запитання заставляють мене задуматися?
- Що саме в його особистості чи в його творах (образи, яскраві епізоди, думки) особливо вразило мене?
- Що залишилось неприйнятним?

2. До таємниць власного “Я”

На такому рівні з’ясовуються наступні питання:

- Які асоціації викликає у вас ім’я даного письменника? Чи можете їх прокоментувати, пояснити?
- Які асоціації викликає прочитаний твір? Чому?
- Чи можу я запропонувати інший фінал твору?
- На яких сторінках я зустрів самого себе (свої почуття, спостереження)?
- Кого з його героїв я хотів би бачити серед свого оточення?

3. Відкриття цілісності кожної людської особистості

Основою такого рівня роботи є твердження: світ – це не “Я” і “НЕ Я”, а “Я” і “ТИ”. Це підготовка до діалогу зі світом людей, кожний з яких цілий світ. До з’ясування пропонується наступний блок запитань:

- Чому даного письменника вважають гуманістом?
- Які сторінки того чи іншого твору можна назвати перлинами гуманності?
- Чому даний герой залишається самотнім? Як зрозуміти його?
- Якими бачить автор стосунки героя з іншими? Його спостереження, оцінки, уроки?

Допомагає здійснити такий підхід розроблена словесником залікова картка. Вона включає ряд аспектів і максимально орієнтує учнів на творче начало:

“Мій вибір темпу засвоєння знань”: картка дозволяє учневі вибирати той чи інший термін виконання робіт у рамках вивчення конкретної теми. **“Дзеркало моєї пам’яті”**: робота над повторенням, словником.

“Моя творчість”: значна кількість завдань передбачає творчий підхід, зокрема вибір: обов’язкового творчого завдання (кресворд, тести, вікторина, ОСС, вірш і т.п.), теми для монологу (“Моє слово про античність”, “Що відкрило мені Відродження”, “Мій улюблений міфологічний герой”), оригінальний підхід до ведення зошита та оформлення в ньому окремих завдань.

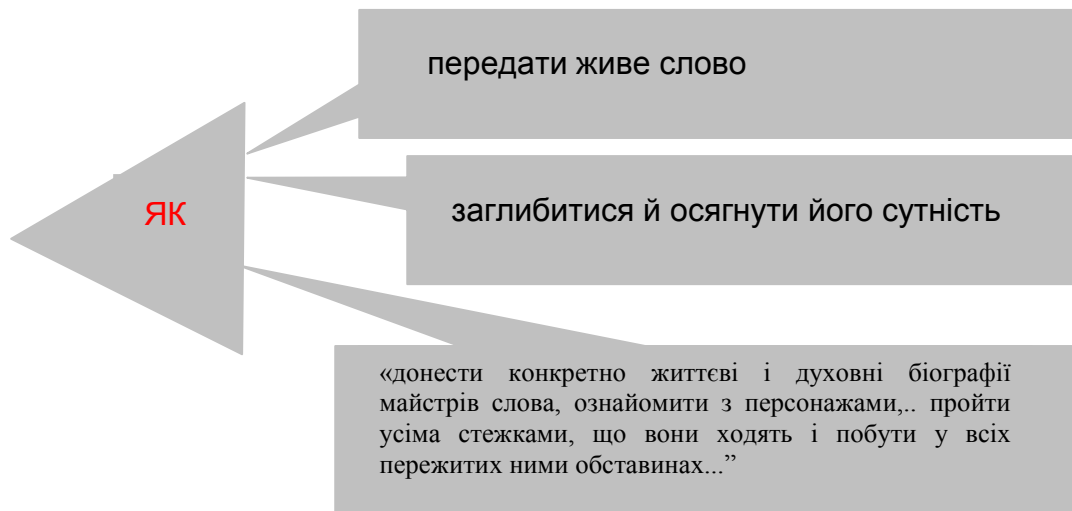
Можлива заміна деяких завдань залікової картки однією ґрунтовною роботою на тему, що вивчається. Особливо це стосується учнів старших класів.

“Я на уроці”: це оцінка навчально-пізнавальної активності кожного на уроках з вивчення тієї чи іншої теми. Оцінюється ставлення до пізнання нового, увагу, мову, “включеність в урок”, оригінальність висловлювань, можливу імпровізацію.

Тетяна Мирославівна переконана, що літературу як мистецтво слова не можна опанувати тими самими методами, що й точні та природознавчі науки,

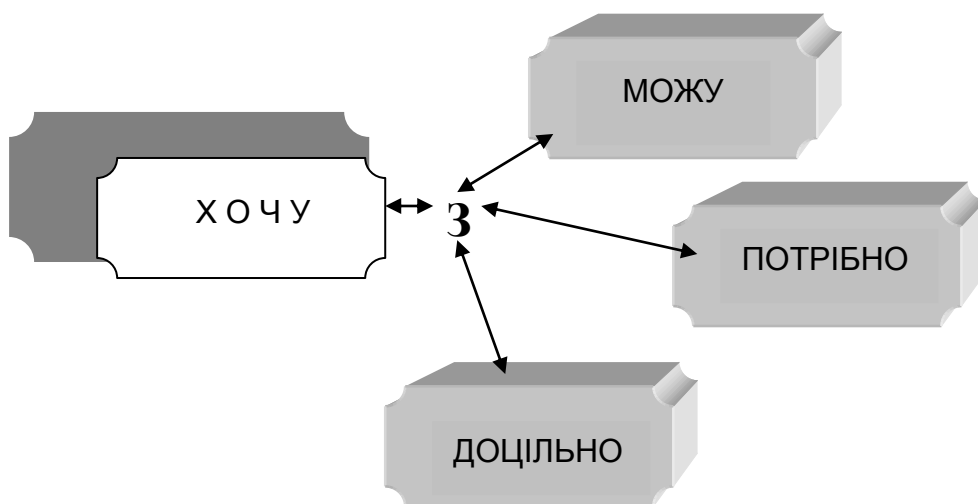
коли учень дізнається про те, що відомо всім; вивчаючи літературу, кожний осягає насамперед себе, формує себе.

Саме тому важливим у практиці словесника є пошук відповіді на три “ЯК”:

Секрет відповіді на них вчитель знайшла у системі роботи над словом Станіславського. Необхідно зрозуміти мистецтво Слова і знайти істину. Засіб для цього один – метод “фізичних дій” (за К. Станіславським). Цю сутність намагається збагнути Тетяна Мирославівна для себе, а відтак перенести її на своїх учнів.

Такий підхід дає можливість дитині пізнати свою власну особистість, свої потреби, прагнення, мету, ідеал, і ще – дістати насолоду від мистецтва слова, збагнути досвід людства з його проблемами і погляд на них під іншим, можливо, навіть неприйнятним кутом. Він вирішує ще одну дуже важливу проблему: вчить дитину гармонізувати свої

що в кінцевому результаті формує її особистість як виважену, знаючу і цільну, всесторонньо розвинену натуру.

У практичній діяльності педагог намагається з’ясувати проблему: як допомогти молодій особі осягнути саму себе, відчувати радість від свого розуму, своїх емоцій, своєї неповторності. І саме пошуки відповіді на неї не

дозволяють зупинитися на досягнутому, спонукають шукати грані удосконалення уже досягнутого як на уроках, так і в позакласній роботі.

Науковці, виробляючи нові підходи до викладання зарубіжної літератури передбачають орієнтацію на особистісно ціннісне навчання, що стимулюватиме активні пошуки нових типів і структур уроків.

Учені (М.Махмутов, Ю.Чабанський), ґрунтуючись на законах пізнання та враховуючи психолого-вікові особливості сприйняття учнями нового матеріалу, визначили дидактичну модель уроку, що включає такі три етапи:

1. Актуалізація опорних знань, умінь та навичок учнів.
2. Формування нових знань та способів дії.
3. Практичне застосування знань, умінь і навичок.

Ця дидактична структура послужила орієнтиром для вчителя у спробі інтерпретувати її в методичній структурі організації та проведенні уроку зарубіжної літератури.

Не пройшли повз Тетяну Мирославівну слова відомого методиста Є. Пасічника: “ ... як вистава складається з окремих яв, від взаємозв’язку і взаємозумовленості залежить її загальний малюнок, так і урок літератури є взаємозв’язаний ланцюг навчальних ситуацій, і чим тісніший, логічно виправданий цей зв’язок, тим вдалішою буде його структура” (Пасічний Є.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К., 2000). Тож діяльність педагога підпорядковувалася прагненню вибудувати свій власний ланцюжок навчальних ситуацій, який би допоміг реалізувати проблему всестороннього розвитку особистості школяра не втративши при цьому самої особистості.

Так народилася ідея створення уроку за напрацьованою впродовж років технологією, який можна було б назвати **„уроком-образом”**.

Аналіз діяльності Середюк Тетяни Мирославівни дає право заявити про створення нею авторської методичною технології.

З позиції ставлення до дитини в основі розробленої персонал технології, знаходиться антропоцентричний підхід, приєднуючи її у групу особистісно зорієнтованих.

Виходячи із загальних характеристик технологій даної групи та конкретної діяльності словесника, роботу, яку проводить Тетяна Мирославівна можна охарактеризувати ще й як гуманістична та психотерапевтична. Г.Селевко у своєму навчальному посібнику робить висновок, що така група технологій однозначно і абсолютно спрямована на “всесторонній, вільний і творчий розвиток особистості” дитини.

За категорією навчання її можна віднести до так званих модифікаційних, оскільки у її сутності лежить традиційна система, піддана творчій модифікації педагога згідно вимог часу, ситуації в якій працює словесник та особистісних якостей.

Опис та аналіз персонал технології “Урок-образ” на основі класифікації, запропонованої Г.К.Селевко

Технологія – комплексна.

За рівнем використання – частково методична.

За філософською основою – гуманістична, з компілятивними доповненнями екзистенціалістичності.

За науковою концепцією – асоціативно-рефлекторна.

За орієнтацією на особистісні структури – СЕМ(формуючі), ЗУН(інформаційні), СУД (операційні), РТЗ(розвиваючі).

За характером змісту і структури – навчаюча і виховуюча.

За організаційними формами – класно-урочна, а відтак поглинаюча як індивідуальний так і груповий варіанти.

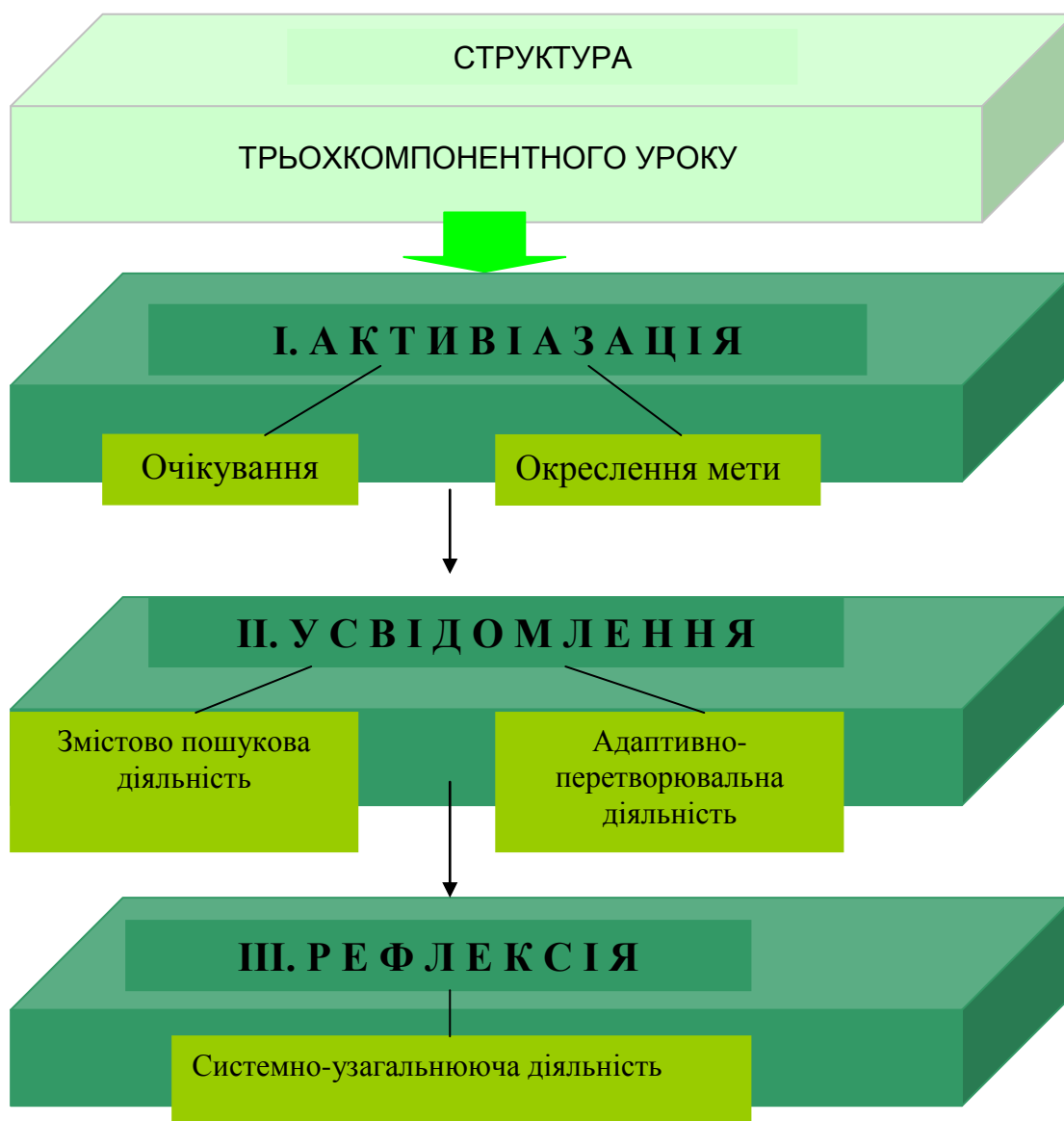
За типом управління пізнавальною діяльністю – традиційно-класична.

За підходом до дитини – особистісно-орієнтована.

За домінуючими методами – розвиваюча.

За категорією навчаючихся – масова.

Міркування над вимогами до сучасного уроку літератури Василя Шуляра, педагога з Миколаївщини, послужили поштовхом до вибудовування структури свого авторського уроку, яку представляємо наступною схемою:

Крупинка за крупинкою вибірує Середюк Т.М. перли методичної творчості, запозичаючи їх у колег, у освітніх програмах, пропорованих для ознайомлення сучасною науковою педагогічною та методичною думкою, художніх майстернях митців слова, і творить своє унікальне намисто творчості, неповторне і чисто авторське. Кожна його одиниця у діяльності Тетяни Мирославівни представлена уроком-образом, світ якого запам'ятовується і вкладається в певне ключове слово: чи то предметний образ, чи філософське поняття, чи назву психологічного стану людини.

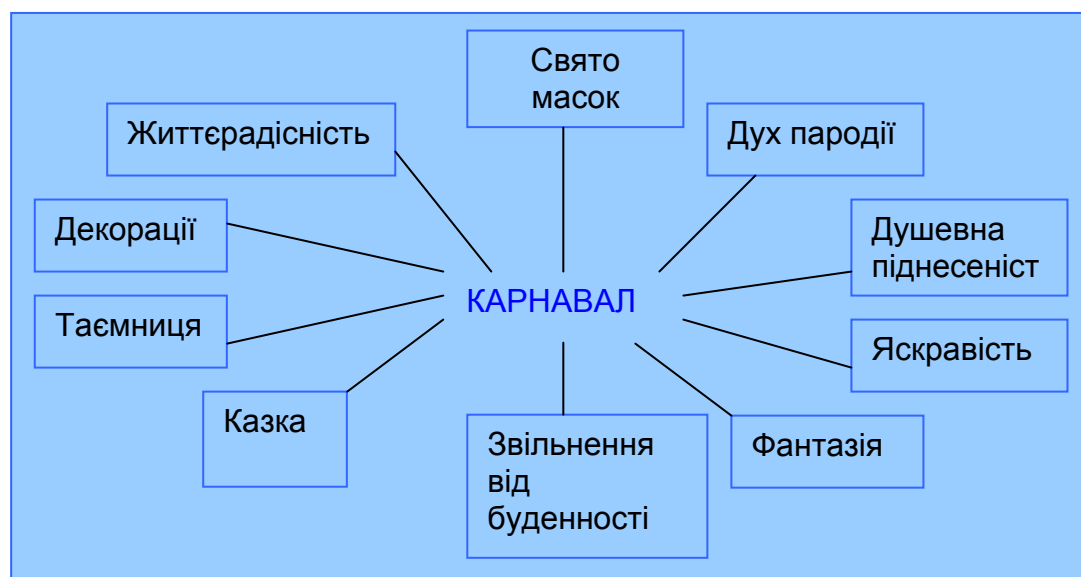
Це змістове слово є центром уроку, до якого ведуть усі лінії: інтелектуальна “розминка” на етапі актуалізації, відбір цитат, епіграф, факти біографії письменника, фонові знання, виклад основного матеріалу, рефлексія.

Так п'ятикласники можуть побачити уявний музей Ганса Крістіана Андерсена. Образ незвичайного музею панує на уроці, підказує форму та зміст розповіді як учителя так і учнів. Урок про казку данського письменника поволі сам переростає в казку. І тут виникає ще один образ уроку – казка.

У 8 класі прикладом може послужити урок-образ, присвячений вивченню життя і творчості А.Гофмана. Він носить назву “Карнавал у Гофмана”. Саме незвичайність світу письменника-декоратора дали право використовувати стихію карнавалу як ключ до розуміння світу автора проведення уроку-фантазії.

Організація такої роботи потребує величезних зусиль.

Уже на першому етапі уроку починає “працювати” інструмент грунування. Учні намагаються відповісти на запитання: *яким ми бачимо карнавал?* – через створення асоціативного кола:

Грунування вимагає простої геометричної схеми, одно- чи багаторівневої. Учні виконують його, надаючи своїй роботі художні варіанти: виноградне гроно, зоряне небо, кільця ланцюга, яким приковано Прометея до скелі тощо.

Наступний, доволі значущий момент уроку фіксує його правила. У нашому випадку вони наступні:

1. Звільнення від буденності.
2. Вміння фантазувати.

3. Налаштованість на неповторне свято.

4. Очікування відкриття, зняття таємничості.

Етап усвідомлення змісту підпорядкований ключовому слову “карнавал” і, безперечно, усе, що робиться у класі створює віртуальний образ карнавалу. Серед деталей, можливо їх варто назвати навіть **методичними дрібничками**, що нагадують про нього знайшли своє місце: кросворд, що містить ключове слово; вхідний білет, із записаними правилами уроку; карнавальний атракціон; крісло Гофмана; дерево Творчості із незвичайними плодами-прикрасами(*золотий горщик із вогненними ліліями, дивовижні пляшечки із чародійним напоєм, лускунчик для горіхів, механічна лялька, дивовижний кіт і маски*), карнавальні костюми. Реалізується цей етап роботи через групову роботу: учні працюють як за випереджувальними так і за проблемно-пошуковими, поставленими у класі, запитаннями.

Завершується робота підведенням підсумків у вигляді сенкану, який допомагає узагальнити знане й отримане, обмірковане й обговорене у класі та вдома під час читання тексту твору та біографії письменника.

Змістовим центром уроку про Омара Хайяма є слово ПІЗНАННЯ. Клас працює над тим, щоб довести, що саме пізнання визначило сенс життя даного автора. Учні із великим задоволенням складають “намисто вражень” від поезії Омара Хайяма: кожний на заготовленому учителем шматкові аркушу записує вислів, асоціацію, цитату, назву свого відчуття, думку, малює створений автором чи власною уявою образ. Такі записи учнів тиражуються(через копірку) і на наступному етапі кожна дитина складає із багатьох пропонованих колективом намистинок своє намисто, в яке входить 5-7 одиниць. Дуже важливо, щоб діти зафіксували порядок дібраних “намистинок”, адже цей порядок, іноді у процесі підбору навіть неусвідомлений, треба обов’язково прокоментувати, пояснити. Тетяна Мирославівна переконана, і її переконання перевірені практикою: однакових ниток із дібраними намистинами – немає. Усі вони є унікальними, як і їхні виконавці – учні. На цьому етапі роботи і створюється образ **пізнання**, що мов павутинка, плівся увесь урок, і лише тепер із дитячих розповідей вималюється у цільно мережену сутність.

На таких уроках, вчитель дає своїм вихованцям не тільки уроки з літератури. Водночас це уроки людяності, етичності, моральності, пізнання себе, світу і себе в світі, уроки всестороннього розвитку особистості школяра.

Важливою частиною діяльності педагога є оцінювання досягнень своїх вихованців. А ця частина педагогіки ще не має відповідно вироблених механізмів. Що дозволяли б виключати із навчального процесу стресові реакції учнів. Для їхнього пом’якшення Тетяна Мирославівна і вводить у свою роботу **залікові картки**. Такі картки інформують учнів про часові рамки вивчення тієї чи іншої теми, необхідні види робіт, твори, які мають бути опрацьовані заданим способом. Таким чином учні отримують орієнтир щодо підсумкового оцінювання власної роботи та загального обсягу навчального матеріалу. Для складання таких карток Середюк використала ідею посібника “Зарубіжна література”. 8 клас. Матеріали до уроків. Укладач Р.Б.Шутько. – Харків, 2000.

Разом з тим Тетяна Мирославівна не відмовилася у своїй педагогічній діяльності від традиційних уроків, твердо відстоює своєю працею твердження,

висунене методистом О.М.Куцевол, “урок зарубіжної літератури не може бути шаблонним, догматичним. Він мусить ґрунтуватися на співпраці учителя і учнів”.

Тетяна Мирославівна відмовилась від стереотипів, тиражувань однакових, “стандартних” уроків, під час яких нівелюються індивідуально-творчі здібності словесника та його вихованців.

Безумовно важливою у формуванні всесторонньо розвиненої особистості школяра є системна діяльність в органічному поєднанні урочної й позаурочної співпраці суб’єктів навчально-пізнавального дійства. Позакласні заходи, що організовує і проводить з учнями Т.Середюк є логічним продовженням роботи, розпочатої на уроці, довершенням цілісної системи уроку-образу, виплетеного з теми. (Див матеріали, опубліковані у ж-лі: Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2003. – № 2).

Система роботи, авторський підхід до побудови уроків передбачає реалізацію нової педагогічної етики, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага, співробітництво. Ця етика утверджує не рольове, а особистісне спілкування (підтримка, співпереживання, утвердження людської гідності, довіри), зумовлює використання діалогу як домінуючої форми навчального спілкування, спонукає до обміну думок, включає спеціально сконструйовані ситуації вибору, авансування успіху, самооцінки, самопізнання. Часто такий діалог виливається в обмін монологами-роздумами, народженими під час спілкування з художнім текстом або ж в імітаційний монолог, що нам видається ще цікавішим:

Хто я? Маленька дівчинка, розумна і добре вихована, як і всі ви, сподіваюся. Але в мене є одна особливість. Я часто бачу чудернацькі сни, де дійсність переплітається з фантастичним світом. І відбувається це дуже лагідно. В моїх снах поряд крокують звичайні події, звичайні обличчя і абсурдне, неможливе.

Візьмемо, наприклад, звичайнісінького білого кролика з рожевими очима. В моїх снах він розмовляє, одягнений в жилетку, має годинника. Кого з вас не цікавить такий герой?

Ось і я не витерпіла і вирішила його наздогнати. А далі зі мною почали відбуватися “дивні речі”, про які так цікаво буде читати.

Іванна Воронич, 5 клас.

Основним у роботі Т.Середюк є особистість учня, який відчуває себе співавтором уроку-образу. У процесі такої роботи Тетяна Мирославівна висловлює свою думку, якою б правильною й глибокою вона не була, не безапеляційним, категоричним, а конвенційним тоном, з позиції “я думаю”, “мені здається”, “мабуть ми не помилимося”, “мене тішить, хвилює”, “я вірю”, “мені приємно доручити” тощо, чого вимагає і від своїх учнів. Таке спілкування само по собі визнає й передбачає право співбесідників на

особистісне ставлення до того, про що йдеться, і цим стимулює їх до активного мислення та емоційного ставлення до даного матеріалу, тобто до пошуків особистісного духовного змісту в художніх творах, які вивчаються за програмою і поширюється ще глибше.

Простежити за змінами, що відбуваються з учнями Тетяни Мирославівни під впливом введення в навчально-виховний процес уроку-образу складно. З одного боку чітко показовим є зовнішній фактор (емоції, що їх не приховують учні) і залишається не визначеним фактор внутрішніх змін, оскільки він на даному етапі поки що безкритеріальний. А оскільки за твердженнями науковцями психологами запам'ятовується тільки те, що вражає людські емоції, уроки образи можна визначити як більш ефективні.

Як ілюстрацію пропонуємо читачеві окремі творчі доробки

Середюк Тетяни Мирославівни

8 клас

ПІД ВЛАДОЮ КРАСИ

Тема: Франческо Петрарка – державний діяч, філософ, поет. Загальна характеристика "Книги пісень"

Мета: розкрити учням творчий світ Петрарки в світлі поняття КРАСИ як основи світобачення поета, розвивати емоційно-естетичне сприйняття учнів; оптимізувати активну участь у роботі на уроці всього класу; розвивати творчі та аналітичні здібності.

Обладнання: репродукції картин Л. да Вінчі, Мікеланджело, Ботічеллі.

*Прекрасне не може бути пізнане, його
необхідно відчувати або створювати*

Й. В. Гете

Право на повагу є законне право краси

М. Сервантес

ХІД РОБОТИ

Інтелектуальна розминка – „входження” в урок

КРОСВОРД Для активізації знань, якими учні уже оволоділи). Завдання: з перших букв відгаданих слів складаємо ключове слово уроку.

К – італійська назва книги Петрарки про кохання (*Канцоньєре*).

Р – друга назва епохи відродження (*Ренесанс*).

А – назва давньої культури греків і римлян, яка подарувала світові справжні шедеври мистецтва (*антична*).

С – один із жанрів лірики епохи Відродження, який відзначався сталою будовою і налічував 14 рядків (*сонет*).

А – богиня кохання у давніх греків (*Афродіта*).

Бесіда з класом

– Яке ключове слово ми одержали в результаті роботи над кросвордом?

– Чи кожне з розгаданих слів можна пов'язати з темою краси

ЕСЕ (вільний виклад думок) на тему КРАСА

З робіт учнів

Краса багатоліка. Вона і в ніжних квітах, і в прекрасних будівлях, і у вишуканих сукнях, і у чудових мелодіях... Усюди вона різна: мила в личку дитини, чарівна у весняному саду, хвилююча в музиці... Вона притягає до себе людей, бере їх в полон, владарює над ними. В оточенні красивого ми щасливі.

Леся Г.

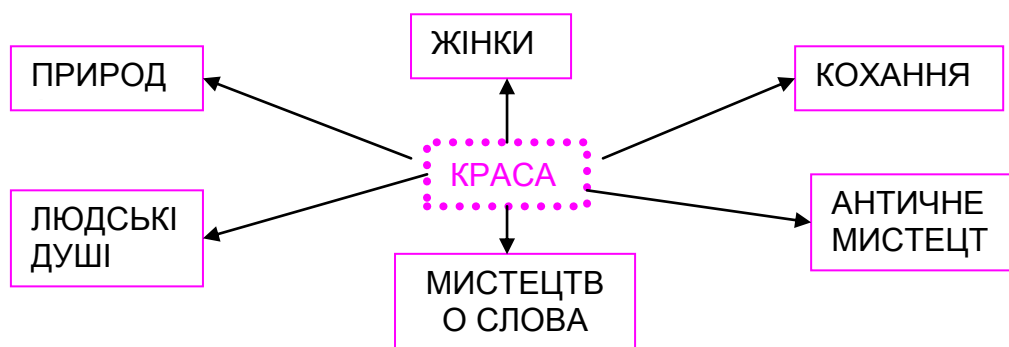
Одного разу вчитель історії розповів нам бувальщину про мудрого Вольтера, якого запитали, в чому він вбачає різницю між добрим і красивим.

– Добре завади потребує доказів, на користь того, що воно справді добре, – пояснив мислитель. — Що ж до красивого, то воно ніколи таких доказів не потребує.

Я думаю, що таємниця краси в гармонії, яку з радістю сприймав наше око, слух...

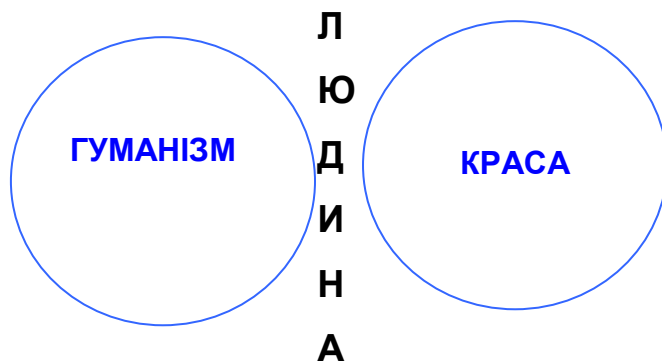
Іван С.

Опрацювання теми КРАСА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ПЕТРАРКИ" за методикою „Грунування”. Використовується підручник

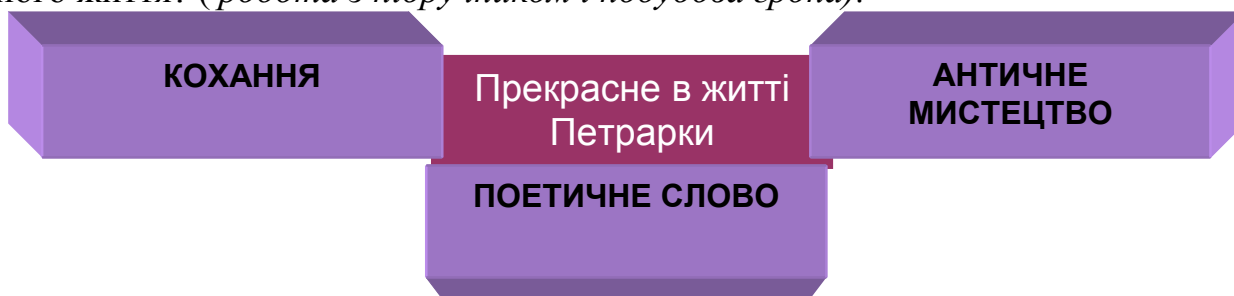
ГУМАНІЗМ і КРАСА. Що спільного між цими поняттями? (Методика "Круг Вена").

Спільне: в основі гуманізму сприйняття людини та її проявів як прекрасного

Учитель. За поглядами гуманістів, негарних людей немає, позаяк кожна людина прекрасна по-своєму, треба тільки вміти побачити цю її красу.

– Які вияви прекрасного мали найбільший вплив на Петрарку протягом його життя? (робота з підручником і побудова грона).

– Як виявляє себе сила краси античного мистецтва?

Клас об'єднується у групи /3-4/, які колективно працюють над даним питанням, використовуючи підручники, довідники. *Результати такого міні-дослідження підсумовуються.*

ПЕТРАРКА І АНТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Від батька Петрарка успадковує рукопис Цецерона. Так починається захоплення античністю. Поет збирає рукописи античних, переважно римських авторів, поклавши основу своїй великій бібліотеці. Петрарка мав величезний авторитет як знавець античного світу, опановує латинську мову, щоб читати свої улюблених поетів в оригіналі. Створює цілу школу завзятих дослідників античності.

Петрарка в захваті цілував античні рукописи, возив їх за собою. Поет навіть писав листи у минуле, до латинських авторів, яких знав блискуче.

Завдання для груп: спробувати визначити пропущене слово. Давньогрецький письменник та історик Плутарх казав: „Прекрасне притягує до себе самою дією своєю і водночас вселяє в нас стремління ...(діяти".) „Перекличка векав” – М.:Мисль, 1990. – С. 123).

– Як дана фраза співвідноситься з дослідженим матеріалом?

Учитель. Друга грань владарювання краси – КОХАННЯ.

За твердженням Платона, кохання – це бажання краси. Для Петрарки це бажання втілилось в образі Лаури.

Завдання для груп: створити маленьку поетичну розповідь „Петрарка і Лаура”.

Варіант розповіді.

23-річний поет побачив її 6 квітня 1327 року в церкві святої Клари у Авіньоні. Він закохався в неї з першого погляду і все життя залишався їй вірним.

Лаура для Петрарки – взірць усіх чеснот, краси та досконалості. Її краса та кохання до неї очищають поета, облагороджують його.

Третя грань влади КРАСИ в житті Петрарки – КРАСА ПОЕТИЧНОГО СЛОВА

Вчитель. Слова ПОЕЗІЯ І КРАСА мають спільну загадку .Вона пов'язана з поняттям таємниці.

Згадаємо андерсенівського „Солов'я”. Чому рулади механічної пташки залишали людей байдужими, а живий соловейко хвилював душі?

Відчуття поезії і краси незбагненні своєю таємницею. „Золото, срібло, дорога одежа, мармурові споруди... та інші предмети розкоші можуть дати нам лише тимчасове задоволення, книги ж приводять до істинного захоплення: вони говорять з нами як живі. Вони наші найближчі друзі.” Ці слова написані в п'ятнадцятому столітті Петраркою. Вони стосуються і його власних творінь, які знають і люблять читачі і двадцять першого століття. Скільки віків не вичерпується жива любов поета! І для кожного з нас його почуття до Лаури стало синонімом вічного кохання, вічного захоплення красою.

Опрацювання фрагменту статті М.Борецького "Франческо Петрарка (ЗЛ, 2000,– число 43. – С.3-6). Для роботи використовується методична стратегія "Щоденник подвійних.

Фрагменти інформації, які найбільше Вас вразили	Ваші коментарі щодо даного фрагменту

ТЕКСТ ДЛЯ СПОСТЕРЖЕНЬ

Лірична збірка Петрарки „Канцоньєри” (Пісні)

Вірші Італійською мовою, які увійшли до цієї збірки, поет писав упродовж усього життя, завершивши цю в 1373 році, за рік до своєї смерті. Поет вирішив написати для збірки на честь коханої Лаури по одному віршу на кожен день року (високосного), тому до збірки увійшло 366 віршів: 317 сонетів, 29 канцон, 9 секстин, 7 балад, 4 мадригали.

Лаура була реального жінкою, але поет так беріг її честь, що ми нічого про неї не знаємо. Її ім'я перегукується зі словом "лавр", що був символом поетичної слави, та „ль'аура" – подих вітер-ця, що мало підкреслювати ніжність, ефірність кохання.

Збірка поділяється на дві частини, які називаються „На життя донни Лаури" та „На смерть донни Лаури", увібравши у себе вірші, що писалися поетом до і після смерті Лаури. Смерть коханої розділила життя поета на період щастя попри всі страждання та період смутку і туги.

Образ Лаури ідеалізується поетом, вона – взірець краси та досконалості. Її краса та кохання до неї очищають поета від скверни, облагороджують його. Кохання поета – високе, платонічне, безнадійне, пов'язане з душевними муками і стражданнями. На перший план поет висуває глибоко інтимне розкриття своїх душевних переживань, страждань і радощів земного, реального кохання, якому властива відчутна велика сила, яка взяла всього поета в полон, яка викликає в душі ліричного героя сум'яття, боротьбу суперечностей, душевний розлад, вічний неспокій. Саме так змальовує поет свій стан у сонеті 132, розмірковуючи над своєю любов'ю, сутність якої йому важко зрозуміти, бо в ньому повно суперечностей, які поет відтворює у яскравих антитезах, тобто протиставленнях: любов для нього – це "живлюща смерть", "навісна втіха", вона змушує його в мороз палати, в спеку – дрижати, вона так полонила його, що він не знає, чи служить власній волі чи чужій:

Як не любов, то що це бути може?

А як любов, то що таке вона?

Добро? – Так в ній скорбота нищівна.

Зло? – Але ж муки ці солодкі, Боже!

Горіти хочу? – бідкатись негоже!

Не хочу? – то даремна скарга луна!

(Переклав М.Лукаш)

Суперечливість Петрарки відбивається уже в тому, як він називає свою кохану, знову ж таки вдаючись до антитези: Солодкий та гіркий мій неприятель". Іноді він намагається подолати свою любов, звільнитися від неї, та все дарма (сонеті 29,55). Любов завжди перемагала (221), змішуючи радість зі стражданням. Навіть смерть Лаури нічого не змінила, лише додала смутку та сліз (212), і часто страждання стають нестерпними. Тоді Петрарка благає смерті (118), бажає перетворитись в камінь (51), бо знає, що не позбудеться своїх мук та війни з ним Амура та Лаури – швидше сніг упаде на ниви влітку, стане безводним море, іби поселяться в Альпах і сонце поверне свій хід у

зворотному напрямку (57). Шістнадцять років тривають муки й страждання, а поет не змінюється, муки не погасили його любові, він і далі той, ким був.

Та попри всі муки і жалі, кохання і далі миле й жадане ліричному герою Петрарки, воно є для нього джерелом щастя, радощів, воно продовжує ушляхетнювати його, будити в ньому шляхетні думки, заохочувати до благородних вчинків (9). У сонеті 61 поет благословляє все, що пов'язане з Лаурою, що пробудило в ньому кохання, що зранило його серце і водночас принесло неподільну радість, благословляє навіть саме ім'я Лаури вимовлене пошепки:

*Благословенні будьте, день і рік,
І мить, і місяць, і міся урочі,
Де спостеріг я ті сяйливі очі,
Що зав'язали світ мені навек!
Благословен вогонь, що серце пік,
Солодкий біль опечаленої ночі
І лук Амура, що в безоболочці
Пускав у мене стріл ясний потік!
Благословенні будьте, серця рани
І вимовлене пошепки ім'я
Моеї донни – ніжне і кохане,
І ті сторінки, де про неї я
Писав, творивши славу, що не в'яне, –
Й ти, неподільна радосте моя!*
(Переклав Д.Павличко)

Лірика Петрарки наскрізь оригінальна і нова, вона вражає щирістю почуттів, відвертістю, не дарма її називають "поетичною сповіддю Петрарки". Вона близька нашим почуттям, гармоніює з ними, перегукується, допомагає нам пізнати самих себе. Ліриці Петрарки притаманні висока поетичність, краса і тонкий ліризм.

Петрарка – віртуоз у жанрі сонета. Він довів цей жанр до досконалості, довершеності, забезпечивши йому тим самим довге життя і популярність у європейській поезії. Сонети Петрарки дуже артистичні, багаті на поетичні порівняння, влучні метафори, гру слів, витончені комбінації. Але найголовніше в них – глибокий і дуже людський та людяний зміст, відтворення живої, ніжної, чутливої душі нової людини з її гуманістичними ідеалами. (М.Борецький. „Доба європейського Відродження”. – ЗЛ. – Ч. 43, 2000).

Для підведення підсумків вибирається форма роботи „Кутки”.
Питання: Кохання для Петрарки – джерело негасимої краси чи страждання?
Учні набирають аргументи з отриманої інформації щоб довести правоту свого вибору.

Краса		Страждання	
Так	ні	так	ні

Домашнє завдання: Підготувати усну відповідь про життя й творчість Петрарки на тему „Під владою краси”.

Сценарій літературно-розвивального вечора для старшокласників

ЦЯ ТАЄМНИЦА ФРАНЦІЯ

Звучить фонозапис музики оркестру Поля Моріа.

Вчитель. Ми з вами знаходимося в маленькому кафе, яке носить назву “Франсуа”. Уявіть собі, що воно знаходиться на одній з паризьких вулиць. Ми зустрілися, щоб відпочити, відчути себе в обіймах прекрасної і таємничої Франції, бути сьогодні трішки схожими до французів. Які вони — французи?

Часто можна почути від іноземців і від самих французів слова: “французи вмюють жити”. Мається на увазі характер народу, його вміння радіти годині, хвилині. Француз щасливий від весняного ранку, від пучка фіалок, від перехожої, яка видалася йому красивою, від жарту, від маленької, зовсім непомітної іншим дрібнички.

Парижани чутливі до оригінального. Жваво реагують на незвичайне, цікаве. Ніколи на своє запитання не почуєте від них банальну відповідь.

Звучить одна з пісень Джо Дасена (*фонозапис*) Конкурс “Танець сидячи – оригінально”.

Вчитель Ми танцювали під музику Джо Дасена. Що ми знаємо про нього?

Інформація від дискжокея

Джо Дасен. Мабуть у своєму житті він мав усе, що хотів: успіх, родину, дітей, гроші. Його бажання -- ніколи не стати старим співаком здійснилося занадто буквально. Серце Дасена зупинилося в спекотливому червні 1980 року, коли йому було трохи більше сорока. Перший диск з'явився у 1964 році, після чого він став помітною постаттю в шоу-бізнесі. Нарешті настав час бажаний для будь-якого виконавця, що виступає у Франції Його запросили виступати на Олімпії, – головній сцені країни. Проте, повний успіх слава мали й зворотній бік. Загострилися старі хвороби серця: стенокардія, шуми в серці. Організм потребував перепочинку від наростаючих нервових і фізичних напружень. Д.Дасен їде в Полінезію. Там – миттєва серцева криза. І все... У пісні “Люксембурзький сад” Дасен промовляє ”далеко-далеко у майбутнє” Сказані ним слова залишаються сучасними й актуальними сьогодні. До них будуть прислухатися й завтра, а можливо й післязавтра теж.

Під музику Дасена двоє ведучих зачитують ланцюжок власних асоціацій, пов'язаних зі словом ФРАНЦІЯ, записаних старшокласниками заздалегідь:

Франція – це кохання, вишуканість, Ейфелева вежа, ніжність, казка, романтика, перші поцілунки, ніч, мелодія, алеї, мушкетери, шампанське, делікатеси, парфуми, Коко Шанель, поезія, елегантність, таємничість, пісня ”Франсуа”. Ірина Білик, Луї де Фюнес, Бельмандо, Патрісія Каас, Ален Делон, багато ліхтарів, ввічливість, краса, спілкування, Версаль, Анжеліка, Лувр, кіно, живопис, мрія...

Вчитель. Усі ваші асоціації ввійшли до страв нашого “Інтелектуального – розважального меню. Перша страва у ньому:

“КАЗКА ПО-ФРАНЦУЗЬКИ”

Нагадуємо, що найвідоміший казкар Франції – Шарль Перро. Запрошуємо до розмови, справжню Попелюшку, яка народилася у його творі й є переможницею конкурсу “Попелюшка –2004”.

ЗАПИТАННЯ

- Яке із завдань минулого конкурсу було для тебе найважчим?
- Які з конкурсних завдань особливо запам’яталися?
- Яка казка є твоєю улюбленою?
- До якого віку, на твою думку, можна читати казки?
- Чим тобі подобається казка Попелюшка?

Ведучий. Сюрприз від Попелюшки.

Вчитель. Наступна страва нашого меню:

“ОСОБЛИВЕ ФРАНЦУЗЬКЕ ОКО”

Ведучий. Кожен народ талановитий по-своєму. Можна сперечатися про французьку поезію, вміння співати. Але незаперечним залишається одне: око француза – особливе. Вони особливо глибоко відчують красиве. Кожна вітрина навіть найменшої крамнички околиці – це витвір мистецтва. Дизайн фірмових магазинів сміливий і оригінальний: прямо у холі можна побачити міні-млин або ж – величезний акваріум, де представлено найоригінальніших жителів морських глибин. Навіть прості селянські будиночки розташовуються так оригінально, що це вводить у захват око незвичного гостя.

Ведучий. Мабуть саме тому Франція – неперевершений авторитет у світі моди. У січні 1997 року в одному з крил Лувру було створено Музей моди. Сьогодні він займає площу в 44000 кв.м. Сьогодні у нас на подіумі теж незвичайна колекція – одяг від знаменитих французьких письменників: Гюґо, Флобера, Бальзака, Стендаля.

Перед тим, як познайомитися із представленими у ній моделями, міні-тест на ерудицію:

Король Франції Людовік XIV винайшов атрибути костюму:

а) гудзики;

в) рукави;

г) кишені.

Колекція костюмів літературних героїв.

ЗАВДАННЯ: визначити, кому із літературних героїв належить даний костюм, назвати ім’я героя:

1. В її темному волоссі, коли його пронизувало сонце, горіли золоті ниті. Навколо голови, в чорних її косах, сяяли на сонці металеві бляхи, зоряною короною вінчаючи її чоло.

Її синє плаття, усіяне блискітками, іскрилося, ніби пронизане мірадами золотих крапок літня ніч. Її гнучкі засмаглі руки сплітались і знову розплітались, ніби два шарфи...

(Есмеральда, В.Гюґо “Собор Паризької Богоматері”)

2. Вона дбайливо вишукувала барв. Вона вбиралася волі, примірюючи ода по одній пелюстці. Вона не хотіла явитися світові скуйовдженою, як самосійний мак. Вона хотіла показатися у всій своїй пишноті.

Авжеж, вона таки була чепурушкою! Таємниче вбирання тривало день при дні.

(Троянда, А. де Сент-Екзюпері “Маленький принц”)

Ведучий. У нас в меню **ЗОРЯНИЙ КОКТЕЙЛЬ “КІНОЗАЛ”**

З їх особливим оком саме французи повинні винайти кіно. У 1895 році у Франції було винайдено кінематограф. Ця країна займає одне з перших місць в світі за інвестиціями в кінематограф.

Давайте пригадаємо, імена яких французьких акторів ми знаємо?

Уже давно завоював своє місце під сонцем фільм “Чоловік і жінка”. “Я починав роботу із зображення, а вже потім придумав текст”, – говорив режисер фільму Клод Лелуш. Цей фільм одержав усі можливі нагороди. Його творців називають геніальними. Це **Жан-Луї Трентиньян**, який для мільйонів глядачів, не лишень Франції залишається найромантичнішим героєм найромантичнішого фільму.

Анук Еме. Скільки жінок мріяли бути схожою на неї. *Прослуховується фрагмент телепрограми, присвяченої Анук Еме.*

Прекрасну музику до фільму написав Френсіс Лей . На почесних фестивалях він неодноразово одержував почесний приз. Френсіс лей був справжнім другом й акомпаніатором Едіт Піал і Мірей Матьє.

Зоряний час прийшов до нас з фільму “Чоловік і жінка”. Секрет популярності цього фільму дуже простий: кожна людина хоче бути на екрані саму себе, одержати відповідь на запитання, які її хвилюють, знайти схожість до своїх думок в думках героїв.

Заслуховується фрагмент з фільму.

Ведучий. Думаючи про кохання, кожному з гостей даруємо від найталановитіших французьких письменників висловлювання про кохання.

Ще у нашому меню є страва, що називається “Віртуальна подорож”.

Погляньте у вікно... Трошки вашої уяви й ви бачите щось величне й привабливе. Щороку десятки мільйонів туристів знайомляться з експонатами близько 1200 музеїв. Тільки Лувр, комплекс Версалю та музей Орсе приймають за рік близько 12 млн. відвідувачів. Проте найбільшим успіхом користується Ейфелева вежа. (Розповідь за матеріалами журналу “Клас”, 1997с.4).

Ведучий. Нам залишилося “скуштувати” чи не найпікантніше блюдо нашого меню його назва – **“ПРЕКРАСНІ ФРАНЦУЖЕНКИ”**

Прекрасні француженки!.. Катрон Дерев. Хто хоч раз бачив її на екрані, запам’ятає назавжди. На престижних форумах і міжнародних фестивалях її просто вихоплюють з натовпу об’єктивами фотоапаратів й кінокамер. (*Звучать “Шербургські парасольки”*). “Я так люблю досконалість у всьому – в кіно, житті. Тому мені постійно хочеться все переробляти, – говорить Катрін.– Іноді мені здається, що в останній день мого життя, коли вже буде треба йти назавжди, я раптом крикну: ні, почекайте! Я зрозуміла, я твердо знаю, що щоразу все треба починати з самого початку.”

Анні Жісардо. Найбільш французька з усіх французьких актрис. Її фільми “Ключ від дверей”, “Померти від кохання”, “Ост анінній поцілунок”, “Жити, щоб жити”. Її очі здатні змінюватися: світитися, темніти, іскритися.

Рухається вона вільно, легко, впевнено. На її обличчі майже не зустрінеш слідів від гриму. “Вона, ніби, втілює блиск, сум і чарівність Парижу, надзвичайний шарм”. “Мені здається, що людина повинна добитися в житті тільки одного – вміння залишатися в хорошому настрої” – запевняє вона.

Франсуа Моріак назвав “чарівним чудовиськом” Франсуазу Саган. Можливо таке означення підходить і до імені Артюра Рембо. Часто він не розповідає, а лишень натякає, створює фантастичні образи, які не можуть бути дешифровані, зрозумілі. Вони просто вражають, приголомшують. Як дивно асоціації Рембо співвідносяться з сучасною музикою. *Звучить фонограма. Учні зачитують свої асоціації, нав'язні музикою.* А тепер звучать асоціації Рембо:

*Я натягнув мотузки від дзвіниці до дзвіниці,
Гірлянди від вікна до вікна,
Золоті ланцюги від зірки до зірки
І танцюю.*

Ведучий. Париж схожий на велике барвисте простирadlo, зіткане з клаптиків різного кольору, різного розміру, різних форм. Тому кожному, хто опинився тут долею випадку, це місто видається інакшим. Воно буває веселим, сумним, зазнайкуватим, задиристим, таємничим.

Єдине, що переслідує потім майже всіх – бажання приїхати сюди ще раз. Сьогодні наша мандрівка закінчилася, але у кожного попереду можливість побувати у Франції ще і ще раз залишається.

Більш детально читач може познайомитися з творчими доробками Середюк Т.М. уряді періодичних видань:

1. Через гру і уяву до вічних істин (5 клас). // Вертикаль. – 1998. – № 1.
2. „П’єса на всі віки „Вільям Шекспір. „Гамлет” (9 клас). // Вертикаль. – 1998. – № 1 (6).
3. Тестові завдання. (5клас) // ”Вертикаль. – 1998. – № 1 (6).
4. Урок-гра ”Клуб шанувальників Шерлока Холмса” // „Зарубіжна література”. – 1998 – № 21.
5. Урок-гра „Розумники і розумниці” (за оповіданнями про Шерлока Холмса). // ”Зарубіжна література”. – 1998. – № 21.
6. Сучасний урок в умовах переходу на особистісно орієнтоване навчання. – Джерела. – 1999. – № 2.
7. Темне і світле начала лицарства (за романом В.Скота „Айвенго”). // Га „Зарубіжна література”. – 2000. – № 44.
8. Сяйливі грані Шекспірового діаманту. Урок-дослідження з елементами театралізації. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2000. – № 10.

9. Урок про казку сам має нагадувати казку. З досвіду розвитку творчої уяви учнів під час вивчення „Снігової королеви” Г.К.Андерсена // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2000. – № 11.
10. Комічне в казці Е.Т.А. Гофмана „Крихітка Цахес” // Зарубіжна література. – 2001. – № 40.
11. Ідеал людських взаємин у казці Антуана де Сент-Екзюпері „Маленький принц”. // Паростки творчості. – Івано-Франківськ, 2001.
12. Історія кохання очима Марселя Пруста // Паростки творчості. – Івано-Франківськ, 2001.
13. Свято Попелюшки. Сценарій літературного конкурсу. // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2003. – № 2.
14. Матеріали до планування уроків зарубіжної літератури. 8 клас. „Карнавал у Гофмана.” „В обіймах Фантазуса.”; „Потворність у фантастичних масках” // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2003. – № 1.
15. Роздуми вчителя. // Всесвітня література та культура. – 2003. – № 3.
16. У майстерні літературної казки Ш. Перро і його „Попелюшка”. // Всесвітня література та культура. – 2003. – № 5.
17. Мартинець А. Їхня професія – учитель. – Освітянське слово. – № 15 (93). – 18 квітня 2002.
18. Костюк М. Творча група. Учителі зарубіжної літератури. – освітянське слово. – № 15 (93). – 18 квітня 2002.

Матеріали підготувала

доцент, кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри світової літератури

ПНУ ім. Василя Стефаника Мартинець Алла Михайлівна